

27. Budapest, II. Óbuda-Újlaki kikötő (Harcsa utca – Kavics utca) (KÖH 58049)

Ú

A csatorna az Árpád fejedelem útja mellett húzódik, a felszíntől számított 5 m mélyre helyezték, így nagy mélységig lehetett a rétegeket megfigyelni. A terület a történeti Duna part közelében húzódik. A 19. században végzett jelentős rakpartszélesítés miatt komoly mértékű újkori feltöltés volt várható a területen. A közelben a Császár-Komjádi uszoda területén, valamint a Zsigmond téren voltak korábban régészeti feltárások, melyeken minden esetben jelentős régészeti anyag került felszínre.

A felső 3 m-ben egyértelműen a rakpartszélesítéshez kapcsolható törmelékes rétegek kerültek felszínre: olykor agyagos, máskor téglás-tetőcserepes rétegek, melyek a korábban itt állt újkori házak bontási törmeléke is lehet. A csatorna nyomvonalának közepétől 4 m mélységben lehetett megfigyelni egy őshumuszos réteget, ami a szürke altalajon helyezkedik el. A csatorna alját már egy világosszürkés homokos altalaj adta.

Az alsóbb rétegek között fadarabokat tartalmazó áradásos rétegeket, ill. sötétszürke iszapos rétegeket is meg lehetett figyelni, amit a Duna rakhatott itt le. A Kavics utca közelében készült akna mélyítéskor a nyomvonalba egy kőfal vagy szétszedett kőfal került felszínre, szürke homokos habarcsa volt, sárgás törtkőből készült. Kőanyaga miatt inkább barokk korinak gondolnám. Alatta azonban egy fadarabos-kavicsos üledékréteg volt, melyben, a csatornaárok oldalában, 19. századi kerámiát találtam – nem egyértelmű, hogy a földmunkagép nyomta-e oda be. Ez alatt már csak a humuszos réteg és az altalaj helyezkedik el.

Két jelenség került még felszínre. A csatorna letelején, az elektromos szekrény és a Harcsa utcai áttemelő akna közötti területen két facölöp volt a csatorna árok alján. Az egyiket kiemeltük. Ettől D-re egy kőaljú és oldalú, de fadeszkával fedett csatorna keresztezte a nyomvonalat. A csatornaárok aljában került felszínre, a Duna felé haladt. Körülötte habarcsos rétegek is látszóttak. A deszkából mintát vettünk.

A csatornaárok D-i részén még 4 m mélyen is újkori feltöltést találtunk.

Munkatárs: Anderkó Krisztián.

PAPP ADRIENN

28. Budapest, III. Aquincum municipium falakkal körülvett területe (KÖH 31505)

Ró

2013. május 27-én szakfelügyeletet, majd szeptember 9. és december 7. között az építési munkák üteméhez igazodó megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen, a BTM Aquincumi Múzeumának raktárépítési munkáihoz (Tegulárium) kapcsolódóan. A jelentés tárgyát képező munkák a 19343/8 hrsz.-ú telken kijelölt építési helyre, a pontalapok, és az esővíz elnyelésére szolgáló zompok területére terjedt ki. 43 helyen, összesen bruttó 78,4 m² került feltárássra, valamint felügyeltük az alapozás tervezéséhez végzett talajmechanikai fúrásokat is. Bár a feltárást negatív eredménnyel zárult, az építési munkák nem érintettek bolygatatlan régészeti rétegeket, jelenségeket, a kevert, töltött talajból ½ láda leletet gyűjthettünk a BTM Aquincumi Múzeum gyűjteményei számára.

Bár a feltárást előzményeiből (Nagy Tibor 1941. évi kutatásai, Zsidi Paula 1990. évi ásatása) tudható volt, hogy a római falak, bolygatatlan rétegek a tervezett építési hely környezetében mintegy 1,5 m mélyen vannak a jelenlegi terepfelszín alatt, és mind az alaptettek, mind pedig a zompok méretezése ehhez az adathoz igazodott, az alapgödörök és zompok kiásása kézi erővel, régészeti dokumentáció mellett történt. Az előzetes várakozásokat a talajmechanikai fúrások is megerősítették, a tervezett épület É-i végénél az első fúrás kísérlet épp 1,5 m mélyen akadt el római falban. Az összes feltárt felületen változatos, sok modern törmelék, hulladékot is magába foglaló feltöltést találtunk, melybe helyenként római leleteket és római épülettörmelék is észleltünk. Az alaptettek gödreit 1,2–1,3 m mélységig, a zompokat 0,9–1,1 m mélységig mélyítették a terepfelszíntől.

HAVAS ZOLTÁN

A BTM Aquincumi Múzeuma 2013. szeptember 10–15. között végezte el a Keled u. 19422/2 és 19483/3 hrsz.-ú utcaszakaszokon az elektromos kábelfektetéshez kapcsolódó földmunkák szakfelügyeletét. A Keled u. ezen szakasza az aquincumi polgárváros Ny-i városfalán belül, ill. közvetlenül azon kívül található, így római kori épületmaradványokra számítottunk. A korábbi években (2006),¹⁵ ezen a területen, egy hasonló kábelfektetés során, a város falán kívül, római kori épületfalrészlet, illetve feltehetően a Keled u. korábbi, 19. századi(?) előzményének kő útszegélye került elő.

Az idei munka során a 40 cm széles és átlagosan 70 cm mélységű kábelárok a Keled u., ún. Kis-hídtól K-re eső szakaszán (hrsz.: 19422/2, azaz a város falán belül) végig az újkori feltöltésben haladt, az újkori síttes rétegben 1-2 mész- és tegulatöredék jelezte, hogy a város területén járunk.

A kábelárok legnyugatibbi szakasza (hrsz.: 19483/3), amely már a városfalról Ny-ra került kialakításra (2. sz. árok), azonban mélyebben fekvő területen, kb. 90 cm mélyen lett kiásva. Az árok É-i metszetének tanúsága szerint itt – az újkori, bolygatott réteg alatt, kb. 50 cm mélységben – elérték a római kori rétegsort, amelyben (a közel 14 m hosszú árokszakaszban) többféle jelenség is megfigyelhető volt. Az árokszakasz K-i végén egy vöröses, égett planirozási réteg teteje, míg középtájon, Ny felé két(?)-rétegű, murvás-kavicsos sáv, feltehetően útrétegek, ill. felette köves omladék mutatkozott. Az árok Ny-i végén humuszos, egynemű talajréteget figyeltünk meg, elszórtan 1-2 ködarabbal. Az árok K-i feléből – újkorral kevert – római kori házikerámiát gyűjtöttünk. Az árkot dokumentáltuk (fotó, rajz, geodézia) a csőfektetés csak ezután indult meg.

A 2. sz. árok – a megfigyelték alapján – részben egy épület belterét érinthette (ld. planirozás), amelyre abból is következtetni lehet, hogy az árok K-i tőszomszédságában húzott gázcsőárókban (7a. MT, ld. Bp. Nyugati–Esztergom vasút-felújítás 2013) egy épület É–D-i irányú zárófala mutatkozott, illetve részben feltehetően egy útfelületet is érintett (ld. murvás, kavicsos felület). Sajnos a kis árokszélesség (40 cm) és a sekély mélység miatt további megfigyeléseket nem tudtunk tenni.

LÁNG ORSOLYA

¹⁵ RKM 2006, 165–169.